



LIETUVOS VYRIAUSIASIS ADMINISTRACINIS TEISMAS

SPRENDIMAS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2013 m. kovo 5 d.
Vilnius

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Laimės Baltrūnaitės, Anatolijaus Baranovo (pranešėjas), Ramūno Gadliausko, Irmanto Jarukaičio, Ričardo Piličiausko (kolegijos pirmininkas), sekretoriaujant Lilijai Andrijauskaitei, dalyvaujant trečiojo suinteresuotojo asmens atstovei Žanai Mekšraitei, viešame teismo posėdyje išnagrinėjo administracinę bylą pagal pareiškėjo Kauno miesto apylinkės teismo prašymą ištirti Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2005 m. spalio 7 d. įsakymu Nr. 4-350 patvirtintų Elektros energijos tiekimo ir naudojimo taisyklių 84 punkto atitiktį Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.245 straipsnio 5 daliai.

Išplėstinė teisėjų kolegija

n u s t a t ė:

I.

Pareiškėjas Kauno miesto apylinkės teismas 2012 m. birželio 25 d. nutartimi kreipėsi į Lietuvos vyriausiąjį administracinį teismą, prašydamas ištirti, ar Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2005 m. spalio 7 d. įsakymu Nr. 4-350 patvirtintų Elektros energijos tiekimo ir naudojimo taisyklių (toliau – ir Taisyklės) 84 punktas atitinka Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – ir Civilinis kodeksas, CK) 6.245 straipsnio 5 dalies bei 6.263 straipsnio 3 dalies nuostatas, CK 6.246 straipsnio 1 dalį, 6.248 straipsnio 1 dalį, 6.247 straipsnio 1 dalį, 6.249 straipsnio 1 dalį.

Pareiškėjas nurodė, kad ieškovas AB „Lesto“ pareiškė ieškinį, prašydamas priteisti subsidiariai iš atsakovų UAB „Ginkris“ ir UAB „Versailles Gallery“ 75 898,67 Lt skolos, 4 534,80 Lt delspinigių, 5 proc. metinių palūkanų nuo priteistos sumos nuo bylos iškėlimo teisme iki teismo sprendimo visiško įvykdymo, bylinėjimosi išlaidas. Ieškinyje subsidiariąją atsakovo UAB „Versailles Gallery“ atsakomybę, be kitų pagrindų, grindžia Taisyklių 84 punkto nuostata, kuri nustato, jog „tu atveju, jei Taisyklėse nustatyta tvarka sutartį yra sudaręs nuomininkas, objekto savininkas yra subsidiariai atsakingas tiekėjui ir (ar) operatoriui už nuomininko prievolių pagal sutartį tinkamą įvykdymą.“ CK 6.245 straipsnio 5 dalis nustato, jog kreditorius iki pareikšdamas reikalavimus asmeniui, kuris pagal įstatymus ar sutartį atsako papildomai kartu su kitu asmeniu (subsidiarioji atsakomybė), turi pagrindiniam skolininkui pareikšti reikalavimą dėl

nuostolių atlyginimo. Jeigu pagrindinis skolininkas atsisakė atlyginti nuostolius arba kreditorius per protingą terminą iš skolininko negavo atsakymo į pareikštą reikalavimą, tai kreditorius gali pareikšti reikalavimą dėl nuostolių atlyginimo subsidiariai atsakingam skolininkui. Taigi CK 6.245 straipsnio 5 dalis įtvirtina nuostatą, jog subsidiari atsakomybė galima tik pagal įstatymą ar sutartį. Ieškovas atsakovo UAB „Versailles Gallery“ atsakomybę grindžia ne sutartimi, o Taisyklių 84 punktu, kuris nustato objekto savininko subsidiarią atsakomybę energijos tiekėjui už nuomininko prisiimtus įsipareigojimus. Pareiškėjas sutinka su atsakovo argumentais, jog Taisyklių 84 punktas gali prieštarauti civilinę atsakomybę nustatančioms CK normoms, t. y. CK 6.245 straipsnio 5 daliai, 6.263 straipsnio 3 daliai, 6.246 straipsnio 1 daliai, 6.248 straipsnio 1 daliai, 6.247 straipsnio 1 daliai, 6.249 straipsnio 1 daliai.

Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2012 m. liepos 20 d. nutartimi priėmė pareiškėjo prašymo dalį dėl Taisyklių 84 punkto atitikties CK 6.245 straipsnio 5 daliai ir atsisakė priimti pareiškėjo prašymo dalį dėl Taisyklių 84 punkto atitikties CK 6.263 straipsnio 3 daliai, 6.246 straipsnio 1 daliai, 6.248 straipsnio 1 daliai, 6.247 straipsnio 1 daliai bei 6.249 straipsnio 1 daliai, kadangi šioje dalyje prašymas nebuvo pagrįstas tinkamai suformuluotais teisiniais argumentais Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 113 straipsnio 1 dalies 6 punkto prasme.

II.

Atsakovas Lietuvos Respublikos ūkio ministerija atsiliepimu nurodo, jog 2009 m. sausio 27 d. įsteigus Lietuvos Respublikos energetikos ministeriją, energetikos srityje valstybės politiką formuoja Energetikos ministerija. Teigia, jog Lietuvos Respublikos ūkio ministerija nebeturi kompetencijos aiškinti energetikos srities teisės aktų nuostatas.

Trečiasis suinteresuotas asmuo Lietuvos Respublikos energetikos ministerija atsiliepime pažymi, kad teisiniai santykiai tarp elektros vartotojų ir tiekėjų dėl elektros energijos prijungimo yra reglamentuojami ne tik privatinės teisės, bet ir viešosios teisės normomis. Remiasi Taisyklių 1, 5 punktais, CK 1.1 straipsnio 2 dalimi, 6.161 straipsnio 1 dalimi, 6.383 straipsnio 3 dalimi ir teigia, kad elektros energijos tiekimo sutartis yra viešoji sutartis, todėl nagrinėjamu atveju CK normos taikomos tiek, kiek šių klausimų nereglamentuoja viešosios teisės normos. Remiasi Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2007 m. lapkričio 19 d. sprendimu administracinėje byloje Nr. I²⁶¹-17/2007, Elektros energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d. įstatymo Nr. IX-2307 redakcija) 2 straipsnio 35 punktu, Taisyklių 6, 29, 30 punktais. Teigia, jog Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2007 m. lapkričio 19 d. sprendimu administracinėje byloje Nr. I²⁶¹-17/2007 konstatavo, kad vartotojų teisiniuose santykiuose, kylančiuose iš elektros energijos pirkimo–pardavimo sutarties, laikytinas patalpų, į kurias bus tiekama elektros energija, savininkas. Atsižvelgiant į tai, mano, kad Taisyklių 84 punktas neprieštaruoja CK 6.245 straipsnio 5 daliai. Taip pat tvirtina, jog Taisyklių 84 punktas turi pirmenybę prieš CK normas, vadovaujantis CK 1.1 straipsnio 2 dalimi. Papildomai pažymi, kad 2010 m. vasario 19 d. įsigaliojo Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2010 m. vasario 11 d. įsakymu Nr. 1-38 patvirtintos Elektros energijos tiekimo ir naudojimo taisyklės, kurių 97 punktas taip pat nustato objekto savininko subsidiarią atsakomybę už nuomininko prievolių pagal sutartį tinkamą įvykdymą. Pagal galiojančių taisyklių 18 punktą operatoriai ar tiekėjai sutartis su nuomininkais gali sudaryti tik esant savininko raštiškam sutikimui.

Išplėstinė teisėjų kolegija

k o n s t a t u o j a:

III.

Norminėje administracinėje byloje keliamas klausimas dėl Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2005 m. spalio 7 d. įsakymu Nr. 4-350 patvirtintų Elektros energijos tiekimo ir naudojimo taisyklių 84 punkto atitikties Civilinio kodekso 6.245 straipsnio 5 daliai.

Pažymėtina, jog Taisyklės buvo pripažintos netekusiomis galios 2010 m. vasario 26 d. įsakymu Nr. 4-159 „Dėl Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2005 m. spalio 7 d. įsakymo Nr. 4-350 „Dėl Elektros energijos tiekimo ir naudojimo taisyklių patvirtinimo“ ir jį keitusių įsakymų pripažinimo netekusiais galios“. Taigi ginčijamas teisinis reguliavimas šiuo metu nebegalioja. Tačiau atsižvelgiant į tai, jog norminė administracinė byla yra nagrinėjama pagal teismo, kuriam kilo abejonės dėl individualioje civilinėje byloje taikytino norminio administracinio akto dalies teisėtumo, prašymą, konstatuotina, jog Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas privalo išnagrinėti šį prašymą neatsižvelgdamas į tai, jog ginčijama nuostata nebegalioja (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2006 m. gegužės 11 d. nutartis administracinėje byloje Nr. I⁴⁴⁴-1/2006, 2007 m. vasario 19 d. nutartis administracinėje byloje Nr. I⁴⁰³-2/2007, 2009 m. sausio 30 d. nutartis administracinėje byloje Nr. I⁴⁴⁴-1/2009 ir kt.).

Taisyklių 84 punktas (2005 m. spalio 7 d. įsakymo Nr. 4-350 redakcija) nustatė, jog „tuo atveju, jei Taisyklėse nustatyta tvarka sutartį yra sudaręs nuomininkas, objekto savininkas yra subsidiariai atsakingas tiekėjui ir (ar) operatoriui už nuomininko prievolių pagal sutartį tinkamą įvykdymą.“ CK 6.245 straipsnio 5 dalis nustato, jog „kreditorius, iki pareikšdamas reikalavimus asmeniui, kuris pagal įstatymus ar sutartį atsako papildomai kartu su kitu asmeniu (subsidiarioji atsakomybė), turi pagrindiniam skolininkui pareikšti reikalavimą dėl nuostolių atlyginimo. Jeigu pagrindinis skolininkas atsisakė atlyginti nuostolius arba kreditorius per protingą terminą iš skolininko negavo atsakymo į pareikštą reikalavimą, tai kreditorius gali pareikšti reikalavimą dėl nuostolių atlyginimo subsidiariai atsakingam skolininkui.“

Atsakomybė pripažįstama subsidiariaja, kai yra du atsakomybės subjektai – pagrindinis ir papildomas. Papildomo skolininko pareiga atsakyti atsiranda tik kai pagrindinis skolininkas atsisako įvykdyti savo prievolę ar jos neįvykdo per nustatytą terminą. Tokiais atvejais kreditorius pirmiausiai privalo pareikšti reikalavimą pagrindiniam skolininkui.

Pareiškėjas teigia, jog CK 6.245 straipsnio 5 dalis įtvirtina nuostatą, kad subsidiarioji atsakomybė galima tik pagal įstatymą ar sutartį, todėl Taisyklių 84 punktas, įtvirtinantis subsidiarią atsakomybę poįstatyminiu teisės aktu, galbūt prieštarauja CK 6.245 straipsnio 5 daliai.

Išplėstinė teisėjų kolegija pažymi, kad šioje norminėje administracinėje byloje sprendžiamas klausimas, ar Taisyklių 84 punktas prieštaravo Civilinio kodekso 6.245 straipsnio 5 daliai, ir nėra sprendžiamas klausimas, ar individualioje byloje, kurioje Kauno miesto apylinkės teismas kreipėsi į Lietuvos vyriausiąją administracinę teisimą, tarp bylos šalių neegzistuoja Civilinio kodekso 6.245 straipsnio 5 dalyje numatyti pagrindai. Šias aplinkybes turi nustatyti individualią bylą nagrinėjantis teismas.

Atsižvelgdama į trečiojo suinteresuoto asmens argumentus dėl 2010 m. vasario 11 d. Lietuvos Respublikos energetikos ministro įsakymu Nr. 1-38 patvirtintų Elektros energijos tiekimo ir naudojimo taisyklių 97 punkto, išplėstinė teisėjų kolegija taip pat pažymi, jog šioje norminėje administracinėje byloje nebus tiriama 2010 m. vasario 11 d. Lietuvos Respublikos energetikos ministro įsakymu Nr. 1-38 patvirtintų Elektros energijos tiekimo ir naudojimo taisyklių 97 punkto normos atitiktis Civilinio kodekso 6.245 straipsniui, kadangi pareiškėjas kreipėsi į Lietuvos vyriausiąją administracinę teisimą tik dėl 2005 m. spalio 7 d. ūkio ministro įsakymu Nr. 4-350 patvirtintų Elektros energijos tiekimo ir naudojimo taisyklių 84 punkto atitikties Civilinio kodekso normoms, be to, 2012 m. sausio 17 d. įstatymu Nr. XI-1919 Lietuvos Respublikos energetikos įstatymas buvo išdėstytas nauja redakcija.

IV.

Minėta, kad šioje norminėje administracinėje byloje keliamas klausimas, ar Taisyklių 84 punktas neprieštarauja CK 6.245 straipsnio 5 daliai tuo aspektu, jog poįstatyminiu teisės aktu įtvirtina turtinę atsakomybę, kuri galimai nėra numatyta įstatyme.

Lingvistiniu teisės aiškinimo metodu analizuojant CK 6.245 straipsnio 5 dalį yra pagrindas teigti, kad subsidiarioji atsakomybė gali atsirasti tik pagal įstatymą ar sutartį. Vadinasi, jei nėra sudaryta sutartis, kuria yra nustatyta (priimta) subsidiarioji atsakomybė, ši atsakomybė gali atsirasti tik pagal įstatymą, kilti įstatymo pagrindu, ji negali būti nustatoma vien tik poįstatyminiu teisės aktu. Šias išvadas, išplėstinės teisėjų kolegijos manymu, patvirtina ir Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo (toliau – ir Konstitucinis Teismas) jurisprudencija.

Konstitucinis Teismas savo aktuose ne kartą yra konstatavęs, jog iš konstitucinio teisinės valstybės principo, kitų konstitucinių imperatyvų kyla reikalavimas įstatymų leidėjui, kitiems teisėkūros subjektams paisyti iš Konstitucijos kylančios teisės aktų hierarchijos. Šis reikalavimas *inter alia* reiškia, kad draudžiama žemesnės galios teisės aktais reguliuoti tuos visuomeninius santykius, kurie gali būti reguliuojami tik aukštesnės galios teisės aktais, taip pat kad žemesnės galios teisės aktuose draudžiama nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kuris konkuruotų su nustatytu aukštesnės galios teisės aktuose (Konstitucinio Teismo 2004 m. rugsėjo 15 d., 2005 m. sausio 19 d., 2005 m. rugsėjo 20 d. ir kt. nutarimai). Poįstatyminiu teisės aktu yra realizuojamos įstatymo normos, todėl poįstatyminiu teisės aktu negalima pakeisti įstatymo ir sukurti naujų bendro pobūdžio teisės normų, kurios konkuruotų su įstatymo normomis, nes taip būtų pažeista Konstitucijoje įtvirtinta įstatymų viršenybė poįstatyminių teisės aktų atžvilgiu (Konstitucinio Teismo 2002 m. rugpjūčio 21 d., 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimai). Pažymėtina ir tai, kad poįstatyminiai teisės aktai negali prieštarauti įstatymams, konstituciniams įstatymams ir Konstitucijai, jie turi būti priimami remiantis įstatymais, nes poįstatyminis teisės aktas yra įstatymo normų taikymo aktas nepriklausomai nuo to, ar tas aktas yra vienkartinio (*ad hoc*) taikymo, ar nuolatinio galiojimo (Konstitucinio Teismo 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimas). Pagal Konstituciją su žmogaus teisių ir laisvių turinio apibrėžimu ar jų įgyvendinimo garantijų įtvirtinimu susijusį teisinį reguliavimą galima nustatyti tik įstatymu. Kita vertus, tais atvejais, kai Konstitucija nereikalauja įstatyminio tam tikrų su žmogaus teisėmis, jų įgyvendinimu susijusių santykių reguliavimo, šie santykiai gali būti reguliuojami ir poįstatyminiais aktais – aktais, reglamentuojančiais žmogaus teisių įgyvendinimo procesinius (procedūrinius) santykius, atskirų žmogaus teisių įgyvendinimo tvarką ir pan. (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas, 2007 m. gegužės 5 d. nutarimas). Kai kada poreikį įstatymų nustatytą teisinį reguliavimą detalizuoti ir sukonkretinti poįstatyminiuose teisės aktuose gali lemti būtinumas teisėkūroje remtis specialiomis žiniomis ar specialia (profesine) kompetencija (Konstitucinio Teismo 2005 m. vasario 7 d. nutarimas). Tačiau (tai savo aktuose taip pat ne kartą yra pabrėžęs Konstitucinis Teismas) jokiais aplinkybėmis poįstatyminiais teisės aktais negalima nustatyti asmens teisės atsiradimo sąlygų, riboti teisės apimties; poįstatyminiais teisės aktais negalima nustatyti ir tokio su žmogaus teisėmis, jų įgyvendinimu susijusių santykių teisinio reguliavimo, kuris konkuruotų su nustatytu įstatyme (Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 5 d. nutarimas). Konstitucinis Teismas 2005 m. rugsėjo 20 d. sprendime yra konstatavęs, kad turiniai įpareigojimai asmenims turi būti grindžiami įstatymu.

Išplėstinė teisėjų kolegija pažymi, jog subsidiariosios atsakomybės nustatymas yra tiesiogiai susijęs su asmens, kurio atžvilgiu ši atsakomybė nustatyta, nuosavybės teisėmis, kadangi, pagrindiniam skolininkui atsisakius įvykdyti savo prievolę ar jos neįvykdžius per nustatytą terminą, atsiranda papildomo skolininko pareiga atsakyti pagal šią prievolę, taigi išieškojimas gali būti nukreiptas ir į papildomo (subsidiaraus) skolininko turtą. Konstitucinis Teismas, aiškindamas Konstitucijos 23 straipsnio nuostatą, yra ne kartą konstatavęs, kad nuosavybės neliečiamumas ir nuosavybės teisių apsauga *inter alia* reiškia, kad savininkas, kaip subjektinių teisių į nuosavybę turėtojas, turi teisę reikalauti, kad kiti asmenys nepažeistų jo teisių, taip pat kad valstybė turi pareigą užtikrinti nuosavybės teisių gynimą ir apsaugą; nuosavybės teisės yra ginamos aukščiausią juridinę galią turinčiais teisės aktais – įstatymais; visi kiti teisės aktai nuosavybės teisių reguliavimo srityje turi atitikti įstatymus (Konstitucinio Teismo 1994 m. liepos 15 d., 1996 m. balandžio 18 d., 2000 m. vasario 23 d., 2010 m. rugsėjo 29 d. nutarimai). Tačiau pagal Konstituciją nuosavybės teisė nėra absoliuti. Ji gali būti įstatymu ribojama dėl nuosavybės objekto pobūdžio, dėl padarytų teisei priešingų veikų ir (arba) dėl visuomenei būtino ir

konstituciškai pagrįsto poreikio. Nuosavybės teisės ribojimas nėra negalimas, tačiau visais atvejais turi būti laikomasi šių sąlygų: nuosavybės teisė gali būti ribojama tik remiantis įstatymu; ribojimai turi būti būtini demokratinėje visuomenėje siekiant apsaugoti kitų asmenų teises bei laisves, Konstitucijoje įtvirtintas vertybes ir (arba) konstituciškai svarbius tikslus; turi būti laikomasi proporcingumo principo, pagal kurį įstatymuose numatytos priemonės turi atitikti siekiamus visuomenei būtinus ir konstituciškai pagrįstus tikslus.

V.

Šiame sprendime jau minėta, kad vadovaujantis Civilinio kodekso 6.245 straipsnio 5 dalimi, jei nėra sudaryta sutartis, kuria yra nustatyta (prisiimta) subsidiarioji atsakomybė, ši atsakomybė gali atsirasti tik pagal įstatymą, kilti įstatymo pagrindu, ji negali būti nustatoma vien tik poįstatyminiu teisės aktu. Todėl atsižvelgiant į šios bylos nagrinėjimo ribas ir dalyką, pirmiausia būtina įvertinti, ar tokio pobūdžio atsakomybė, kokia buvo nustatyta Taisyklių 84 punkte, nebuvo įtvirtinta įstatyme, nekilo iš įstatymo lygmens teisinio reguliavimo. Šiuo aspektu pirmiausia pastebėtina, kad Taisyklių 84 punkte savininko subsidiarioji atsakomybė už nuomininką nėra siejama su sutarties, kuria tokia atsakomybė būtų nustatyta (prisiimta), sudarymu, taip pat niekaip nėra siejama su kitais iš įstatymo kylančiais tokios atsakomybės (galimais) atsiradimo pagrindais. Vadinas, Taisyklių 84 punktas besąlygiškai nustatė savininko subsidiariąją atsakomybę už nuomininko, sudariusio elektros energijos pirkimo-pardavimo sutartį, prievolių pagal šią sutartį tinkamą įvykdymą.

Vertinant operatoriaus ar tiekėjo, buto savininko ir nuomininko teisinius santykius bei jų teisinį reglamentavimą, teismas vadovaujasi bendrosiomis Civilinio kodekso normomis bei specialiaisiais teisės aktais, kadangi Civilinis kodeksas nustato bendruosius viešosios sutarties *inter alia* elektros energijos pirkimo-pardavimo sutarties sudarymo principus, tačiau konkrečiai teisinius santykius, kylančius iš elektros energijos tiekimo, reglamentuoja Elektros energetikos įstatymas ir Taisyklės.

Elektros energetikos įstatymo 27 straipsnyje (2004 m. liepos 1 d. įstatymo Nr. IX-2307 redakcija) buvo nustatyta, jog vartotojas, kuris pagal šio įstatymo 25 straipsnį gauna elektros energiją iš visuomeninio tiekėjo, privalo laiku atsiskaityti su visuomeniniu tiekėju už elektros energiją ir jos persiuntimą. Vartotojas, pažeidęs su visuomeniniu tiekėju sudarytą sutartį, privalo visuomeninio tiekėjo reikalavimu pateikti visų savo prievolių tinkamo įvykdymo užtikrinimą. Laisvųjų vartotojų pareiga laiku atsiskaityti su nepriklausomu tiekėju už patiektą elektros energiją buvo įtvirtinta to paties įstatymo 29 straipsnyje (2004 m. liepos 1 d. įstatymo Nr. IX-2307 redakcija). Pagal Elektros energetikos įstatymo 2 straipsnio 13 dalį (2004 m. liepos 1 d. įstatymo Nr. IX-2307 redakcija) laisvasis vartotojas – vartotojas, šio įstatymo nustatyta tvarka turintis teisę laisvai pasirinkti tiekėją. Pagal to paties įstatymo 2 straipsnio 35 dalį (2004 m. liepos 1 d. įstatymo Nr. IX-2307 redakcija), 2 straipsnio 37 dalį (2009 m. gruodžio 22 d. įstatymo Nr. XI-641 redakcija), vartotojas – asmuo, kurio įrenginiai yra prijungti prie perdavimo arba skirstomųjų tinklų ar tiesioginės linijos ir kuris perka elektros energiją vartojimo tikslams. Elektros energetikos įstatymo normose, kurios galiojo ginčijamų Taisyklių 84 punkto galiojimo metu, subsidiarioji savininko atsakomybė už nuomininką, kuris sudarė elektros energijos pirkimo-pardavimo sutartį, nebuvo nustatyta. Tokio pobūdžio atsakomybė tiesiogiai nebuvo nustatyta ir Civilinio kodekso 6.383–6.391 straipsniuose, reglamentuojančiuose energijos pirkimo-pardavimo sutartį.

Išplėstinė teisėjų kolegija, sisteminiu, lingvistiniu, loginiu ir teleologiniu metodais įvertinusi pirmiau paminėtas Elektros energetikos įstatymo normas, kurios ginčui aktualiu Taisyklių 84 punkto galiojimo laikotarpiu apibrėžė vartotojo sąvoką, taip pat konstatuoja, jog minėto įstatymo prasme vartotojas gali būti tiek savininkas, tiek nuomininkas, t. y. asmuo, kuris valdo ir naudoja įrenginius, prijungtus prie perdavimo arba skirstomųjų tinklų ar tiesioginės linijos ir kuris perka elektros energiją vartojimo tikslams. Turto savininkas galėjo perduoti naudoti ir valdyti savo turtą nuomininkui pagal nuomos sutartį, o nuomininkas, naudodamas ir valdydamas jam perduotą turtą, galėjo vartoti elektros energiją būtent savo, kaip turto nuomininko, vartojimo tikslams. Daryti

kitokias išvadas nėra pakankamų teisinių argumentų. Juolab kad pirmiau pateiktą teisės aiškinimą iš esmės patvirtina ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktika (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. balandžio 14 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-185/2009, publikuota leidinyje „Teismų praktika“ Nr. 31; 2009 m. birželio 1 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-187/2009 ir kt.). Taigi Elektros energetikos įstatymo 27 ir 29 straipsniuose (2004 m. liepos 1 d. įstatymo Nr. IX-2307 redakcija) buvo nustatyta vartotojo (kuris gali būti tiek savininkas, tiek nuomininkas) atsakomybė, ir nebuvo besąlygiškai nustatyta savininko subsidiarioji atsakomybė už nuomininko prievolės tinkamą įvykdymą, kaip tai buvo numatyta Taisyklių 84 punkte. Ta pati išvada darytina ir kalbant apie CK 6.388 straipsnyje nustatytą abonto pareigą apmokėti už sunaudotą energijos kiekį. Atsakovas ir trečiasis suinteresuotas asmuo nenurodė kitų iš įstatymų kylančių pagrindų nustatyti tokio plataus ir besąlygiško pobūdžio savininko subsidiariąją atsakomybę už nuomininką, kai būtent nuomininkas sudarė elektros energijos pirkimo-pardavimo sutartį, išplėstinė teisėjų kolegija šių pagrindų taip pat nenustatė.

Trečiasis suinteresuotas asmuo Lietuvos Respublikos energetikos ministerija remiasi Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2007 m. lapkričio 19 d. sprendimu administracinėje byloje Nr. I²⁶¹-17/2007 teigdamas, jog Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas šioje byloje nustatė, kad vartotoju teisiniuose santykiuose, kylančiuose iš elektros energijos pirkimo-pardavimo sutarties, laikytinas patalpų, į kurias bus tiekama elektros energija, savininkas. Šiuo aspektu išplėstinė teisėjų kolegija pažymi, kad Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2007 m. lapkričio 19 d. sprendime administracinėje byloje Nr. I²⁶¹-17/2007 buvo sprendžiamas ne patalpų nuomininko ar savininko atsakomybės, o nuomininko teisės sudaryti sutartį klausimas. Šių bylų *ratio decidendi* yra skirtingas, todėl minėtu sprendimu remtis šioje byloje nėra pagrindo.

Apibendrinama išplėstinė teisėjų kolegija konstatuoja, kad Taisyklių 84 punktas besąlygiškai nustatė savininko subsidiariąją atsakomybę už nuomininko, kuris sudarė elektros energijos pirkimo-pardavimo sutartį, prievolių pagal šią sutartį tinkamą įvykdymą; subsidiariosios atsakomybės atsiradimas nebuvo siejamas su sutarties, kuria tokia atsakomybė būtų nustatyta (prisiimta), sudarymu ar kitu iš įstatymo kylančiu pagrindu šiai atsakomybei atsirasti (pvz., garantija (CK 6.90 str. 1 d.)). Tačiau atsižvelgiant į tai, kas buvo minėta pirmiau, įstatyminio pagrindo nustatyti tokio plataus pobūdžio ir apimties atsakomybę nenustatyta. Vadinasi, ginčijama nuostata poįstatyminiame teisės akte (Taisyklėse) buvo įtvirtinta bendro pobūdžio ir iš esmės nauja teisės norma, kuria buvo nustatytas savarankiškas subsidiariosios turto savininko atsakomybės atsiradimo pagrindas. Toks reguliavimas nekyla iš įstatymų ir nėra grindžiamas įstatymu, sudaro prielaidas nepateisinamai ir be pakankamo pagrindo išplėsti ir taikyti savininkui subsidiariąją atsakomybę net tais atvejais, kai nėra sudaryta sutartis šiuo klausimu ar subsidiarioji atsakomybė nekyla iš kitų įstatymuose nustatytų pagrindų. Šių išvadų negali paneigti ir Taisyklių 29 punktas (2005 m. spalio 7 d. įsakymo Nr. 4-350 redakcija), kuriame nustatyta, kad Taisyklių 26 punkte nurodytas sutartis operatoriai ar tiekėjai gali sudaryti ne tik su savininkais, bet ir su nuomininkais, kai yra savininko rašytinis sutikimas. Savininko rašytinis sutikimas, kad nuomininkas sudarytų sutartį, išplėstinės teisėjų kolegijos manymu, pats savaime nereiškia, jog savininkas išreiškė valią prisiimti subsidiariąją atsakomybę už nuomininką dėl elektros energijos pirkimo-pardavimo sutarties vykdymo. Vadovaudamasi tuo, kas buvo pasakyta anksčiau, išplėstinė teisėjų kolegija konstatuoja, kad Taisyklių 84 punktas prieštaravo Civilinio kodekso 6.245 straipsnio 5 daliai.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 115 straipsnio 1 dalies 2 punktu, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo išplėstinė teisėjų kolegija

n u s p r e n d ž i a :

Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2005 m. spalio 7 d. įsakymu Nr. 4-350 „Dėl Elektros energijos tiekimo ir naudojimo taisyklių patvirtinimo“ patvirtintų Elektros energijos

tiekimo ir naudojimo taisyklių 84 punktas prieštaravo Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.245 straipsnio 5 daliai.

Sprendimas neskundžiamas.

Sprendimas skelbiamas leidinyje „Valstybės žinios“.

Teisėjai

Laimė Baltrūnaitė

Anatolijus Baranovas

Ramūnas Gadliauskas

Irmantas Jarukaitis

Ričardas Piličiauskas